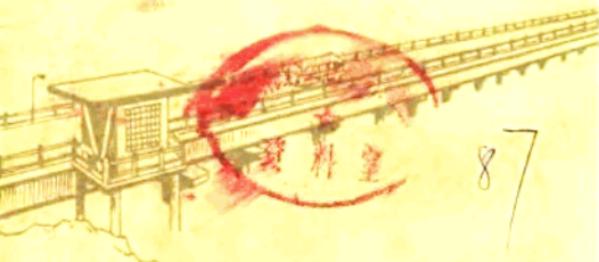

39.09

ئاقسو شەھىزنىڭ تارىخى ماتېرىياللىرى

-1 توپلام

جۇڭىزو خالق سىياسى مەسىلەت كېڭىشى شىنجاڭ
ئاقسو شەھىزنىڭ تارىخى ماتېرىياللىرى

ئاقسو شەھرى تارىخىي ماتېرىياللار
تەھرىر ھەيەمەتى

ھەيەلات مۇددىرى: لىپىشىجۇن

ھەيەتلەر: شاۋىگۇڭ، ئابدۇللا ئەيمىء،
شۇي زەلىاڭ، رەخمان قاسىم، ھۇشۇر كەم—
رەم، جاۋىخىڭىشۇ، تۈرسۈنچان توخىمىاز،
ھەسەنۇل مۇھەممەر: ئابدۇللا ئەيمىء، جاۋ—
خىڭىشۇ، لىپۇفۇكۇي، ياكىچىپىڭ.

تەھىرولەر (فامىلە خەن سىزىقىمنىڭ
ئاز - كۆپلىكى بويىچە، ئېلىندى) ۋاڭ—
جۇدن، شىڭ تۈركىچىك، ياكىچىپىڭ، جاۋ—
يۈچىن، گاۋاشائىجۇ، زاڭشىڭلار، خاۋۇن،
سىي يۈچى.

تەخنىكى تەھرىر: ياسىنچان ئېبراهىم،
لى خاۋاشۇ.

宣传历史必须
宣传我国特色的社
会主义精神文坛
宣传每地结合
合物合主有与
合起来。

徐国贤

一九五九年十月三十日

تار دخنی قسە شۋىدق قىلىشنى
ھەممىكىتەم مىز نىڭ ئا لاھىردىم كەم
گە ئېگە سو تىسىيەلەستەمك ھەندى
ۋى ھەندەن ئەن زىچ بىر لەشتۇ
دەنەيەت بىلەن رۇش كېرىمەتلىك.
رۇش كېرىمەتلىك.

شۇ گۈشىيەن

1987-يىل 10-ئاينىڭ 30-كۈنى

ئە جىدە تارىخىزىنلەك گىانلىق كۈرەش تارىخىنى

تەشۇرىق قىلىپ، ھەمەر مەلىكتەن ئەلسەنلىق ئور-

تاق كۈرەش تارىخىنى تەشۇرىق قىلىپ، گولار-

لەنگەن، سەرتىقىبا فلامەقان، ئەقىرەققى تاپ-

سقان ئاكسۇ قۇرۇشىن مۇھىمەن كۈرەش

قىلىپ.

مەممەتىئىن زاڭىز
1988. 7. 4

ئارنخى ما تىرىياللارنى وتىدەش، نىشر قىلىش
خۇنمىتىن ياخىشى ئىشادپ، ئۇنى زامان
نىۋللاشتۇرۇش قۇرۇلۇشى ھۇچوان
مۇزمىت قىلدۇرالىمى .

تودسون تۇختى

1988· 7· 1

ئاقسۇش ھەزىلەت "تارىخى تىزىگىرە ماتىرىيالارى" ل. سانشىڭ
نۇشرلىقلىنىغا ناسىغىنى قىزىغۇن تېرىكىلىدىمەن.

ئەجداتلار ئىزىدەن پۇتۇلگەن تارىخى ،
و سىيارغا تەۋەرەۋەك ، دەۋەرگە كەچۈۋا .
ئەۋلادلار ۋارىس ، ئۇزۇلەمىز زەنجىرى ،
بەتۈرخەللىقىز بىسىدۇ ئالىغا .

تۈرسۈن توختى

1988 - 7 - 1

ئاقسونىڭ نەمەنە مىڭ يالدىق تارىخى - بۇ دىباودا
ياشغان ئەمەكھان ھەوسىلەت خەلقنىڭ ئىتتىپا قىلىشىپ
قەھرىما نلازىچە كۈرۈش تىلغان تارىختىن ئىبامىت. بىز
بۇ بارلاق تارىخنى ئەمەك قىلىپ، داۋاملىق
ئىتتىپا قىلىشىپ، با تۈرافە ئالغا بىسپ، ئۆزىلەنگەن
بەختىيارىيەڭى ئاقسو شەھرى فۇرۇپ
مېقسىمىز لازىم.

ئابدۇللا ئەپسە

1988.7.4

بېغىشىلەمەلار

- 1 - ج لك پ ئاقسۇ يىدرلىك كومىتېتىنىڭ تۇنچى قېتىملىق شۇجىسى شۇگوشىدەن.
- 2 - ج لك پ ئاقسۇ يىدرلىك كومىتېتىنىڭ ھازىرقى مۇئاۋىدىن شۇجىسى مەممەتھىن زاڭىز.
- 3 - ئاقسۇ مەمۇرىيەتىنىڭ مۇئاۋىدىن ۋالىسى تۇرسۇن توختى.
- 4 - ئاقسۇ ۋەلايدەتلىك مەددەنلىكتىپ باشقارمىسىنىڭ ساپىق مۇئاۋىدىن باشلىرىنىڭ ئابلا ئەپسە.

هۇقەددىمە

شاۋامىڭلىك

شەھەرلىك سىياسىي كېڭىش ۋە تارىخ ماھىرىدالىرى خىزمەتچە—
لىرى دۇرتاق يېتىشتۈرۈپ چىققان، كۆزىنى چاقىنتمىددىغان يەذە بىر
گۈل—«قاىقۇ شەھىرىنىڭ تارىخ ماھىرىدالىرى» بۇگۈن پۇتۇن شەھەر
خەلقى ئالدىدا زامايىن بولدى. دۇنىڭ ئەشىر قىلىنىشى ھەر مەلمەت
كتىبا بخانىلىرى، ھەر ساھەدىكى زاتلارنى ئاق-دۇذاھىيىسى (شەھىرى)
درىكى تىجىتمەائىدى ڈۆزكۈرۈشلەرنى چۈشۈنۈش ۋە تەتقىق قىلىش،
تىنچ، ئىستەپقاب بولغان سىياسىي ۋەزىيەتنى قەدیرلەش ۋە راواجى
لارنى دۇرۇش، مەللەتلەر ئىستەپا قىلىنىنى كۈچەيتىش، بىر دۆلەتنە ئىككى
كى خىل تۈزۈم تەسەۋۋۇردىنىڭ ئىشقا ئېشىنى ئەلگىرى سۈرۈش ۋە تېزلىك
تىمىش، تۈلتىنى زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشنىڭغا لېبىدلىك ئەشقا ئېشىنى
ئىلسىگىرى سۈرۈش جەھەتلىرىدە ذۈرۈغۇن قىمەتلىك تارىخىنى ماقىرىياللار
بىلەن تەمدىن گەتنى. شۇڭا بۇ كىتاپنىڭ دۇزىياغا كېلىشى تەبرىك
لەشكە ئەرزىيەنغان چوقۇق تىش.

دۇشۇ تۈنجى توپلامىغا كىرىكۈزۈنگەن دۇن ئىككى بارچە ماقالىم
دىنلا ئېلىپ ئېتقاندا بۇ كىتاب دەسىم ۋە يېزىق جەھەتنى دۇخ
شاشلا نەپس، تاردەخىي ماھىرىدا اللار تولۇق، ئالدىن قىلارغا ۋارىلىمىق
قىلىپ، كېيىنكىدەرگە يول ئاچىدىغان، كىشىنى ئالىغا بېسىشقا ئۇنى
دەيدىغان تارىخ كىتابى بولۇشقا مۇناسىپەتتۈر. «كېنرال ۋالىچىنىڭ
قارىمغا بەش قەقىم كېلىشى» دېگەن تاردەخىي پا كىتىلار بايانى

گەرچە بىدىئىلىك جەھەقتە سەل - پەل كەمچىلىك بولسىمۇ، ئەم
ما بۇنىڭدا پېشقەدەم پەرولپتارىيات تىنقىلا بېچىسىنىڭ تاردىمنىزبە
چىشتىكى ئۇلۇغۇار جاسارىتى ۋە كېپىنگى ئەۋلادلارغا كۆيۈنۈشىتەلە
مەھرىۋاڭلىق ئۇبرازى تىپادىلەنگەن: «ياپۇنغا قارشى تۇرۇش مەزى
كەلىدە جۇڭگو كومەۋىسىتە اىسلىك ئاقىغۇ رايونىدىكى خىزەت ئەھ
ۋالى» دېگەن ماقالە كەرچە تۇرۇزۇنراق يېزىلىغان بولسىمۇ، لېكىن
ئۇنىڭدا خۇاك خۇچىك، لەن جىلۇ، چەن چىڭىزۇن، چېڭ جىيۇن
كى، چىيەن پىڭ، سۇمى قاتارلىق دۇن ذەپەر جۇڭگو كومەارتەپىسى
ئەزىزلىرىنىڭ، پارقىيە ئاپشۇرىقى بويىچە ناھىيىمىزگە كېلىپ يَا -
پۇنغا قارشى تۇرۇش تەشۇيقاتى ئېلىپ بارغازلىقى، ماركسزم -لىپ
خىسزىمى تەشۇيق قىلىپ تارقاتقاڭلىقى، ماڭارىپ ئەشلىرىنى كەڭ
 يولغا قويغانلىقى، مالىيىتى تەرتەپكە سېلىپ، تىشلەپچىقىرىشنى
داۋاچىلاندۇرغاڭلىقى قاتارلىق ئاجايىپ تۆھپىسى ۋە غايىت زور
نىڭلىرى خاتىدرەلەنگەن: «مۇتەللەپ ئاقسۇدا» دېگەن ماقالى
نىڭلىك كەرچەسەھىپىسى تۇرۇزۇرۇق بولسىمۇ، ئەمما بۇ ما قالىدا ۋە
تەنپەرۇر شائىر، تىنقىلۇبىدى قۇربان لۇتپۇللا مۇتەللەپنىڭ شاز
لىق ھايانىڭ ۋە جەڭىڭىۋار شەشىرىلىرى راستچەلمىق بىلەن نايابان قىت
لىنغان: «لەن زېشۇينىڭ جەذۇپىدى شىنجاڭدا يازغان شەئىرلىرىدىن
كۆچۈرمىلەر» نىڭ سۆز مەنىسى چوڭقۇرۇرۇق بولسىمۇ، ئەمما ئاپتۇر -
نىڭ ئىزاھاتى ئارقىلىق، يەذىلا تۈنۈجى قېتىم جاھانگىرسىكە قار -
شى تۇرۇش تۇغىنى كۆتەرگەن بۇ مەشھۇر ۋە تەنپەرۇر دەپنەرلىك
مول بەدىشىي تالانىنى ۋە دۇنىڭلىك ئۇيىغۇر خەلقىخە بولغان چوڭقۇر
كۆيۈنىشنى چۈشەنگىلى بولسىدۇ، باشقا ما قالىلار، مەسىلەن « قوم -
باش دەرياسى بويىدىكى چەڭىش، ئاقسۇ شەھەرمىنىڭ تەزەققىيات

جەريانى ھەقىقىدە قىسىقىچە بايان، « دۆلەت قۇرۇلغان دەسلەپكى مەزگىللەردە ئاقسو ناھىيەسىدىكى خىزمەتلەرفىساڭ باشلىنىشى»، « تارىمىنى ئۆزلەشتۈرۈشىتىن پارچە» قاتارلىق ما قالىلار چېكىرا را - يۇنىتىڭ ئاقسۇدەن تىبارەت بۇ ئۆمىتىدا ئوشىمىغان مەزگىللەردە مەيدانغا كەلگەن ھەقىقىي ئادەم ۋە ھەقىقىي ئىشلارنى ئوشىمىش شان ذوقىتىدىن بايان قىلىپ بەرگەن. بۇنىڭ ئاقسۇنى چۈشىنىش ۋە تەتقىق قىلىدىشنى خالايدىغان خىزمەتداشلار ئۇچۇن ھەسقا تىمدەغانلىقلىقى شۆبىسىزدۇر.

بۇ بىر ئارادىخىي ما تېرىياللارنىڭ مەيدانغا كېلىشىكە ھەر دەرب جىلىك رەھبەرلىكىنىڭ يۈرەتكە قېنى سىڭىگەن، تارىخ خىزمەتچىلىرى بىنلىق قان تەرى ئارفلاشقان، مۇشۇ پۇرسەتتى، مەن ئاقسو شەھەر - لىك پارتكومۇغا ۋاكالىتىن بۇ بىر غۇزىچە تارىخ گۈلەنى يېتىشتۈرۈش - تە تېرىشىپ مېئەت سىڭىدۇرگەن ھەر دەرجىلىك رەھبەرلەر ۋە ھەر ساھەدىكى زاقلارغا ڈەڭ سەممەمىي مەننەت تىدارلىق بىلدۈردىمەن. ڈەدەما سەۋىيمىزنىڭ تۆۋەندرەتكە بولۇشى، نەشرگە تېيىارلاش ۋاقتىنىڭ بەلكە جىددىي بولۇشى تۈپەيلىدىن، بۇ قىسىم تارادىخىي ما تېرىياللارنى تەھرىرلەش ۋە نەشرگە قىلىشتىتا نامۇۋاپىق تەرەپلەر بولۇشى مۇكەن. خىزمەتداشلاردىن ڈەپۇ سورىغا ئاندىن باشقا، ھەر مەلەت كىتابخانىلىرى ۋە ھەرساھەدىكى زاقلارنىڭ ئەنقىد قىلىپ شىنى، كۈزىستىپ بەردىشىنى ئۆمىد قىلىمەن.

لیو شەجۇن

يەرلەك تارىخىي ماتېرىياللارنى توپلاپ نەشيرقىلىم، يەرلەك سېياسىي كېڭىشىنىڭ خىزمىتىدە ئىنتايىمن مۇھىم ئورۇنىدا تۈرددۇ. بۇ ئىنتايىمن مۇھىم بولغان مەددەتىيەت قۇرۇلۇشى ۋە سوتىمىالىنىڭ مەتمۇئى مەددەتىيەتنىڭ قەركىبىدى قىسىمى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. دۇ كېيىنلىكى ئەۋلادلارنى تەرىپىملىپ، ئالدىن قالارغا ۋارىسلىق قىلىپ، كېيىنلىكىلەركە يول ئېچىش، مەملىكتە ئىمىزلىك تارىخىغا ۋا— دىلىق قىلىپ ۋە تەذىنلىك بىرلەتكىنى مۇستەھكە مەلەش، بىر دۆلەتتە ئىككى خىل قۇزۇم قوسەۋۇۋەتنىڭ ئەمەلگە ئېشىشنى ئەلكىرى سۇ— دۈش، ۋە تەن سۈيۈش قىزغىنلىقىنى ئۇرغۇتۇش، ئىستېتىپاقلышقا پولىدرغان باارلىق كۈچلار بىلەن ئىستېتىپاقلانىپ، ئەڭ كەڭ بىر لەك سەپ ئورنىتىش قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسىدە ئىنتايىمن مۇھىم.

شەھىرى ئىمىزلىك تارىخىي ماتېرىياللار خىزمىتى قىربىنداش زاھىپ — يە — شەھەرلەردىن كەچىدىكىپەركە باشلاذدى. شەھەرلەك پارتىكوم — ئىنلىق ئەمۇرىسىنى ۋە رەھبەرلىكىدە، شەھەرلەك ھۆكۈمەتنىڭ ذور كۈچ بىلەن قوللىشى ئارقىسىدا، شۇنىڭاقلا ۋىلايەتلىك تەزكىرە ئىشخانسى، يېزى ئىكەنلىك ۱ — دەۋىزىدە تەزكىرە ئىشخانسى، شەھەرلەك تەزكىرە ئىشخانسى، شەھەرلەك كۆتۈپخانا قاتارلىق ئورۇنى — لاد ۋە بۇ ئىشقا قىزىقىدىغان ذورغۇزلىغان كىشىلەرنىڭ خالىسا زا ماتېرىيال يەتكۈزۈپ بېرىشى، ذور كۈچ بىلەن قوللىشى، ماسلىشى شى ئارقىسىدا، « ئاقا-شەھىرىنىڭ تارىخىي ماتېرىياللىرى » ئىنلىق ئەمۇرى ۱ — قىسىمى ۋۆچۈتقا كەلدى. بۇ مۇذاسىۋەت بىلەن ئالاقدىار دۇ—

دۇنلار ۋە شەخسىيەرگە سەممىي مىننىڭ تادلىق بىلدۈردىمەن.
«داقسىز شەھىرىنىڭ تارىخىي ماپپەريياللىرى»نىڭ جىرىنچى قىسى
مىغا 12 پارچە ماقالە، 20 پارچە سۆزدەت، بىر پارچە مەۋزۇدى
دايىنلار خەرتىمى كىركۈزۈلدى. بۇ ماقالىلارنىڭ خېلى كۆپ قىسى
مىدا شەھىرىمىزنىڭ چىك سۇلالسىنىڭ ئاخىرى، مىنگو ۋە ئا-
زادىلىقىن بۇياقى سىياسىي، مۇقتىسادىي، ھەربىدى، مەللەمەي مۇرپ-
ئادەت، تارىخىي قەرەققىيەتى شەخسىيەرگە ئائىت تارىخىي ماپپە-
رىياللار بايان قىلىنغان. تەھىرىرلەش جەريانىدا دې-وكراتىمە
جارى قىلدۇرۇلۇپ، ئاممىمۇي اۋشىي، نىدە مېڭىپ، ئالاقدىار سۆھەن
يىغىنلىرى چاقىردىلىپ، ھەرقايىسى تەۋەپلەردىن كەڭ پىكىر تېھ-
لىنىدى. ماقالىنى بېكىتىش جەريانىدا «كەڭ توپلاش، مۇنچىكەتال
لاش»، «ھەر خىل ماپپەرياللار تەڭ مەۋجۇت بولۇش» پېرىنسى-
پى مۇزىچىللاشتۇرۇلدى.

تەجىرىبىمىزنىڭ كەچىل بولۇشى، سەۋىيمىزنىڭ چەكلەك بولۇ-
شى تۈپەيلىدىن، كەچىلەك - خاتمالقلاردىن خالى بولالماسلە -
قىدىمىز مۇمكىن، مۇقۇدۇشلىقى زاتلار ۋە كەڭ كىتابخانىلارنىڭ تەذ-
قىد قىلىپ كۆسىتىپ بېرىدىنى ئۇمىد قىلىمەن.
بۇ ماپپەرياللار كېپىن داۋاملىق نەشىر قىلىنىدۇ. ھەمە ئۇيىغۇر-
چىغا تەرجىمە قىلىنىپ، ھەر دەرىجەلىك دەھبەرلەر تارىخ تەذ -
قىقات تارماقلىرى ۋە داقسۇنىڭ تارىخىنى چۈشىنىشكە قىزىقىدىغان
ھەۋاسكارلارنىڭ پايدىلىنىشى ئۇچۇن يەتكۈزۈپ بېرىلىدى. كىتاب -
خاتىلارنىڭ، بولۇپە پېشقە دەملەردىڭ بۇ ئىشنى ياخشى مۇشلىشى-
مىزنى قوللىشى ۋە ياردەم بېرىشىنى ئۇمىد قىلىمەن.

دۇنلار ۋە شەخسىيەرگە سەممىي مىننەتدارلىق بىلدۈردىمەن.
«ئاقسو شەھىرىنىڭ تارىخىي ماتېرىياللىرى» نىڭ يىرىنچى قىسى
چىغا 12 پارچە ماقاالە، 20 پارچە سۆزدەت، بىر پارچە مەۋزۇدى
دايونلار خەرىتىسى كەركۈزۈلدى. بۇ ماقاالىلارنىڭ خېلى كۆپ قىسى
مەدا شەھىرىمىزنىڭ چىڭ سۇلالسىنىڭ ئاخىرى، مىنگو ۋە ئا-
زادلىقىمن بۇيانقى سىياسىي، ئېققىصادىي، ھەربىي، مەللەيى تۈرپ-
ئادەت، تارىخىي تەرقىقىياقى شەخسىيەرگە ئائىت تارىخىي ماتې-
رىياللار بايان قىلىنغان. تەھىرىرلەش جەنە دىنلىدا دې-، وكراتىمىي
جارى قىلدۇرۇلۇپ، ئاممىسى لۇشىيەندە مېڭىپ، ئالاقدىار سۆھبەت
يىغىنلىرى چاقىرىلىپ، ھەرقايىسى تەھىرىپلەردەن كەڭ پىكىر تىپ -
لمىندى. ماقاالىنى بېكىتىش جەنە دىنلىدا «كەڭ تۈپلاش، ئىنچىدەكە تالى
لاش»، «ھەر خىل ماتېرىياللار تەڭەن ۋە جۇجۇت بولۇش» پېرىنى
پى ئىزچىللاشتۇرۇلدى.

تەھىرىپىمىزنىڭ كەچىل بولۇشى، سۇۋىييمىزنىڭ چەكلەك بولۇ-
شى تۈپەلىنىدىن، كەچىلەك - خاتالىقلاردىن خالى بولانماسلە -
قىمىز مۇمكىن، ئۆقۇمۇشلۇق زانلار ۋە كەڭ كىتابخانىلارنىڭ تەذى-
قىد قىلىپ كۆسىتىپ بېردىشىنى دۇمىد قىلىمەن.
بۇ ماتېرىياللار كېيىن داۋاملىق نەشىر قىلىنىدۇ. ھەمە دۇيىفۇر-
چىغا تەرمىجە قىلىنىپ، ھەر دەرىجەلىك دەھبەرلەر تارىخ تە -
قىقات تارماقلىرى ۋە ئاقسونىڭ تارىخىنى چۈشىنىشكە قىزدىغان
ھەۋاسكارلارنىڭ پايدەلىنىشى تۈچۈن يەتكۈزۈپ بېردىمەن. كىتاب -
خانىلارنىڭ، بولۇپمۇ پېشقە دەملەرنىڭ بۇ دەشىنى ياخشى ئىشلىشى-
مىزنى قوللىشى ۋە ياردەم بېردىشىنى دۇمىد قىلىمەز.

مۇنىدەر دىچى

- مۇقىددىمە شاۋىسىلىڭ
كىرىش سۆز لىپۈشچۈن
گېندرال ۋالىق چىنلىك تارىمغا بەش قېتىم كېلىشى
(1) سەي بىچى ئاقسۇشە هەرىنندىڭ تەزە قىدىيات جەرىيادى ھە، قىمدە
قدىقىچ، بايان جاۋىخىڭىش (28)
(37) قۇمباش جىئى ياخىچىپىڭ
لەن زېشۈيىندىڭ چىزبىسى شىنجاڭدا يازغان شەئىردىسى دەددەن
(49) كۆچۈرمىلەر لىپۇ (49)
(60) لۇتپۇلا مۇتەللېپ ئاقىۋدا جىامۇ
يابۇنغا قارشى دۇرۇش مەزگىلسە جۇڭگۈ كۈدەمۇنىتەلىرىدە
، نىڭ ئاقسو رايونىدىكى خىزمەت ئەھۋالى.
ج ك پ ئاقسو يىسرىلەك كىرمىتەتى پارقىيە تازىدەخىغا
ئائىت ماپېرىيالارنى توپلاش كۈرۈپپەسى (78)
لەن جىملۇ لىكەي (160)
(176) چېڭىچىيۇكى شىڭ تۈڭىتىڭ
ئاقىۋدىكى «خەلق سايىلىخى» نىڭ ھەقىقى ئەھۋالى
(184) باۋدىيەنخۇوا
دۆلىتىمىز قۇرۇلغان دەسلەپكى مەزگىلەزىدە ئاقسو ناھىدە
يىسىدىكى خىزمەتلىرىنى باشلىنىشى زاكى شەن (197)
تارىمنى تۆزلەشتۈرۈشىن پارچە چىن كاۋىيۇن (227)
(239) ئاقسو دېگەن ئام تۈغىر دىسىدا قىسقا ساۋات اۇشى
(241) ماقالە قوبۇل قىلىش دېلەنى ئىياز گايت (243)
ئاھىرىدىقى سۆز دىياز گايت

گېنرال ۋالىچىنىڭ تارىھىغا بەش قېتىم كېلىشى

سەي يۈچى

« جىڭىڭ كاڭىشەندە دۇنياغا كېلىپ، نەزىئەندە يېتىلدى قەيسەر، تۈمەن جەڭىلەردە ياراتتى قۆھىپە، تەڭرى تېغىدا ئاشتى بىزى يەر، گېنرال ۋالىچىنىڭ يېزا - ئىكىلىك 1 - دۇنزييىگە (يا پۈنخا قارشى ئۇرۇش دەۋىدىكى 8 - ئارمىيە 120 - دۇنزييىنىڭ 359 - بىرىگادىسى، ئازادىق ئۇرۇش دەۋىدىكى 2 - كىورپۇسىنىڭ 5 - دۇنزييىسى) كە يېزىپ بەرگەن بۇ بېغىشلىرىمىسى بۇ قوشۇنىڭ جەڭىدە ۋار مۇساپىسىنى تىخچام ۋە چوڭقۇز شەرھەلەپ بەرگەن، شۇنداقلا گېنرال ۋالىچىنىڭ بوز يەر دۇزلەشتۈرۈپ چېڭىرانى قوغداۋاتقان قىسىملارغا بولغان سەممىي غەم خورلىقىنى تەكىس نەتتۈرگەن، يَا پۈنخا قارشى ئۇرۇش مەزگىلىدە گېنرال ۋالىچىن 359 - بىرىگادىدىكى بارلىق كوماندۇر، جەڭىلەرنى يېتىلەرنى، نەزىئەندە بوز يەر ئېچىپ، ئىشلەپ قىدرىش بىلەن شۇغۇللەنىپ، «ئۆزى قول سېلىپ ئىشلەپ، ئۆز - ئۆزىنى قاماداش»قا جۇڭىگو ۋە چەت تەللەرددە دالق چىقارغا نىدى.

1949 - يىلىنىڭ و - ئايىدا شەنجاڭ تىنچلىق بىلەن ئازاد بولدى.

10 - ئايىدا گېنرال ۋالىچىن جۇڭىگو خەلق ئازادىق ئارمىيىسى